

קנין י"א א"כ "בפלפול התלמידים" _____ קפג

קנין י"א "בפלפול התלמידים"

פתח דבר:

בקנין זה נעסוק בעזר החונן לאדם דעת במעלתו ובחשיבותו של פלפול התלמידים, וכן נציב חלוקה ברורה בין הפלפול הרצוי לבין פלפול של שטות והבל אשר יש להתרחק ממנו. ומתוך הדברים תתקבל התמונה מהו גדרו של "פלפול" לעומת "פלפול התלמידים".

פלפול התלמידים - הקנין העיקרי ממ"ח קניני התורה!

ראוי לפתוח במה שכתב המהרשד"ם זצ"ל בשו"ת (י"ד סי' קעא) שקנין זה של פלפול התלמידים, הוא הקנין העיקרי מבין מ"ח קניני התורה!

עיקר הפלפול הוא עם התלמידים

הגמרא במסכת תענית (דף ז.ז.) דורשת: "אמר רב נחמן בר יצחק: למה נמשלו דברי תורה כ"עץ", שנאמר (משלי ג, יח) "עץ חיים היא למחזיקים בה?" לומר לך מה עץ קטן מדליק את הגדול אף תלמידי חכמים קטנים מחדדים את הגדולים. והיינו דאמר רבי חנינא: הרבה למדתי מרבתי, ומחברי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכולם".

וביאר המהר"ל זצ"ל בדרך חיים: "עיקר הפלפול הוא בתלמידים,

קפד _____ תורה דיליה

ולפיכך אמר "הרבה תורה למדתי מרבתי", מפני שהם מסרו לי החכמה. "ומחברי יותר מהם", מפני שהם שואלים זה את זה ועומדים על עיקר החכמה, "ומתלמידי יותר מכולם", כי הם "מפלפלים" ומחדדין יותר בשאלה".

זאת מפאת שעל ידם של התלמידים מתקבלת הבחינה של "פלפול", ולכן רק באמצעות שאלותיהם של התלמידים יתכן להשיג עומק נפלא בתורה. זו כוונת התנא באומרו "ומתלמידי יותר מכולם"!

מדוע נמנע רבינו המהרש"א זצ"ל להדפיס את חידושיו?

ובנתיב דרכינו אפשר להבין דבר תמוה.

כתב המהרש"א זצ"ל בחדושי הלכות על מסכת שבת (סוף פרק שביעי) בזה הלשון: "מכאן עד סוף הפרק לא ראיתי להעלות על ספר מחדושי הלכות, מפני שלא למדתי אז בישיבה בהיותי ביריד לובלין", עכ"ל.

והמדקדק בלשונו של מהרש"א זצ"ל יראה שטעם הימנעותו מכתובה לא היה מפני שחסרו לו חידושים, אלא שלא היו ראויים בעיניו להעלותם עלי ספר של חדושי ההלכות שהרי לא נתבררו ונתלבנו בישיבה. ולפי מה שנתבאר הדבר מובן מאוד, כי רק בלימוד הישיבה שמתובל בפלפול התלמידים, הדברים יוצאים מחודדין ועמוקים!

"לא כתבתי שום תיבה ללא פלפול התלמידים"

ומן הטעם הנ"ל ניתן לפרש מה שמצאנו שהגאון רבי שבתי כהן זצ"ל בעל הש"ך, כתב תשובה לאחד ממשיגיו ואלו דבריו: "וכל דבריכם כאין נחשבו לי, ואני הנני יוסיף להפליא עליכם שאתם משיגים עלי בלי עיון היטב. הטרם תדעו כי יגעתו עצמי הרבה בעת אשר חברתי ספרי "שפתי כהן", ולא כתבתי שום תיבה או אות אחת עד שבררתיו תחילה כסולת נקיה, במתון ובפלפול חברים ולומדים גדולים".

קנין י"א א"ב "בפלפול התלמידים" _____ קפה

הרי לנו מעט מזעיר מהי חשיבותו הגדולה של לימוד מתוך "פלפול חברים".

"הפלפול אין למעלה ממנו בלימוד התורה"

עתה נתבונן במעלת הפלפול, כבר כתב במדרש שמואל: "כי הפלפול אין למעלה ממנו בלימוד התורה, כי משיג להיות מחודד ומפולפל, ועל ידי הפלפול מתברר האמת והוא יותר מדוקדק".

הפלפול - מטרה ולא אמצעי

המשגיח רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל נהג לומר, אצלנו המושג "פלפול" נתפס כאמצעי איך להגיע להשגות בתורה, אך אינו משמש מטרה בפני עצמה. אבל בחז"ל רואים בבירור שהמבט הנזכר אינו לאמיתה של תורה.

הנה הגמרא במסכת שבת (דף לא.) אומרת: "אמר רבא: בשעה שמכניסים אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפר"ר, ציפית לישועה, **פלפלת בחכמה**". מכך שלא נשאל אדם אם נעשית למדן, או האם קנית הבנה וכיו"ב, אלא האם "פלפלת בחכמה", נראה שמי שיש בו את מעלת הפלפול יש בו תורה, כי הפלפול הוא המקשר והמשייך את האדם בעבודתו של אהבה לתורה!

על ידי הפלפול ניתן להשיב את כל התורה!

ובמסכת כתובות (דף קג:) איתא: "כי הוּו מינצו רבי חנינא ורבי חייא, אמר ליה רבי חנינא לרבי חייא בהדי דידי מינצת, דאם חס ושלום נשתכחה תורה מישראל מהדרנא ליה מפלפולי!" מבואר מדברי הגמרא שבאמצעות הפלפול ניתן היה להחזיר את כל התורה כולה, אם היתה נשכחת ח"ו.

ובגמרא במסכת תמורה (דף טז.) מפורש שאכן היו דברים מעולם: "במתניתין תנא: אלף ושבע מאות קלין וחמורין וגזירות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה. אמר רבי אבהו: אף על פי כן החזירן

קפו _____ תורה דיליה

עתניאל בן קנז מתוך פלפולו". הרי שבאמת נשכחו בזמנו הלכות רבות, ולולי כח פלפולו של עתניאל בן קנז היו חסרים לנו אותם הלכות עד עצם היום הזה!

בעל הפלפול - עתיר נכסים

ובגמרא במסכת ב"ב (דף קמה:) אמרו חז"ל: ת"ר: "עתיר סלעים עתיר תקוע - זהו בעל פלפול". וע"ש ברשב"ם זצ"ל שפירש: "עתיר סלעים": שולחני שמשתכר תמיד במיני מטבעות. "עתיר תקוע": ...ולוי נראה כדאמרינן במנחות (דף פה:) תקוע אלפא לשמן. עיר היא ומשם היו מביאים שמן למנחות. ודימה למטבעות ולשמן את הפלפול על שם שמרויח יום יום תדיר בפלפולו טעמים הרבה כשאר המטבעות וטעמי השמן שמביאין מתקוע.

מבואר מהגמרא שבעל הפלפול הוא "עשיר" שמרויח יום יום תדיר בפלפולו טעמים הרבה.

גמרא נוספת ממנה ניתן ללמוד על גודל מדרגתו של בעל הפלפול נמצאת במסכת עירובין (דף יז): "רב חסדא ורב ששת כי פגעי בהדי הדדי, רב חסדא מרתען שיפוותיה (היו רועדין שפתותיו) ממתנייתא דרב ששת. ורב ששת מרתען כולה גופיה מפלפוליה דרב חסדא". ופרש"י זצ"ל כי רב ששת רעד בכל גופו כשראה את רב חסדא, מפני שעל ידי פלפולו "חריף וסבר היה ביותר, ועמוק בשאלותיו".

אין מושיבין בסנהדרין אלא מי שהוא בעל פלפול

וראיתי בבית הבחירה להמאירי זצ"ל (סנהדרין דף יז.) שמנה (ע"פ דברי הגמ') את כל המעלות הנצרכות לחכם בכדי שיהיה ראוי לשבת בסנהדרין, והביא שאין מושיבין שם אלא בעלי תורה וחכמה מפוארה ומסולסלת במדות, יודעים בכל חכמה, וכן יודעים בשבעים לשון וכו', וכן שאין מושיבין בסנהדרין אלא ת"ח היודע לטהר את השרץ מן התורה.

קנין י"א א ב בפלפול התלמידים" _____ קפז

וכתב על זה המאירי זצ"ל: "ויראה לי בפרוש דבר זה, שאם יראו תקלות יוצאות בדורותיהם באיזו דין תורה, יצאו לחדש דינין ולהוסיף ולגרוע להוראת שעה וליתן סמך לדבריהן מן התורה וכו', אלא שפרגוד זה ננעל בפני רוב בני אדם ואין ראוי לכך אלא מופלג בדורו בידיעה וחריפות ופלפול מיושר ודעת מיושבת". עכת"ד.

נמצא שמי שיש בידו את כח הפלפול הישר יכול להימנות בסנהדרין הגדולה שבלשכת הגזית וממנו תצא תורה לישראל!

והמדרש (שוח"ט א') משבח מי שיש בו תכונה זו של פלפול התורה, וזה לשונו: "הדורה היא ומשובחת שמועתן של רבי יוחנן וריש לקיש, שהן יושבין ומפלפלין בה".

פלפול התורה משבר הקליפות

על כח סגולתו של הפלפול למדים אנו מפי קודשו של החתם סופר זצ"ל (ויקהל עמ' קג), ואלו דבריו: על ידי התורה מתוסף שפע ברכה עליונה. ולהיות כי בכל מקום שהברכה מתוסף, שם הקליפה רוצה לינק, וצריך להבריחם, וע"כ הושם לנו לפלפל בתורה, אשר אם הוא לשם שמים, כחה לשבר הקליפות!

בוא וראה מה שכתב השל"ה הקדוש (מסכת שבועות פרק נר מצוה אות ל"ב): בפלפול של אמת, יכול האדם לחדש פלאי פלאות בכל הלכה והלכה!

הגדיל להתבטא בספר פלא יועץ (ערך הלכה) וז"ל: "...ועל זה אמרו: 'חדי קודשא בריך הוא בפילפולא'. ולכן ראוי לכל תלמיד חכם שתורתו אומנותו, שיהא לו עת קבוע כל יום ללמוד הלכה אחת בפלפול עצום כפי כוחו".

ביטול מצוות מנורה שבמקדש - עיקר מטרת היוונים

מן הראוי להביא דבר נפלא שכתב מו"ר הגאון רבי ירוחם אלשין שליט"א בספרו ירח למועדים (חנוכה) בענין פלפולה של תורה, וזת"ד:

קפה _____ תורה דיליה

הרמח"ל זצ"ל בספר דרך ה' (ח"ד פ"ח אות ג') ביאר את עיקר תמצית מטרות היוונים בגזרותיהם על ישראל, וז"ל: "ענין חנוכה ופורים הוא להאיר האור המאיר בימים ההם, כפי התקונים שנתקנו בהם. חנוכה - בתגבורת הכהנים על הרשעים בני יון, שהיו מתכונים להסיר ישראל מעבודת ה', ונתחזקו הכהנים ועל ידם שבו לתורה ולעבודה, ובפרט ענין המנורה לפי תיקוניה, שהיו הקטרוגים נגד ענינה, והחזירום הכהנים על בורים", עכ"ל.

מבואר מדבריו דאף על פי שכוונת היוונים הייתה להסיר את ישראל מעבודת הקל, דהיינו בכל חלקי היהדות, מכל מקום עיקר התמקדותם הייתה בעניין המנורה.

וכן מבואר בחז"ל כמו שהביא הב"ח זצ"ל (סי' תרע) מברייתא, שאחת מן הגזירות העיקריות של היוונים, הייתה ביטול המנורה, לה התנגדו יותר מכל עבודות שבמקדש ושאר כל המצוות.

ויש להבין הטעם למה התנגדו כל כך להמנורה גרידא יותר מכל שאר עניני העבודה, הלא מטרותם של היוונים הייתה להעביר את ישראל מדתם ולבטל את כל חלקי התורה והמצוות, כמש"א "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", שהרי גזרו על שבת ראש חודש ומילה וכדומה.

המנורה מרמזת לחכמת תורה שבע"פ

ונראה לבאר על פי דברי המהר"ל זצ"ל (נר מצוה עמ' יב), שעיקר שנאתם והתנגדותם של היוונים לכלל ישראל נבעה מצד רוב חכמתם של היוונים, שהרי החכמים הגדולים ביותר בעולם השתייכו ליוון של אותה תקופה, ולא יכלו הם לסבול שישנה אומה אחרת שהתברכה בתורה ובחכמה גדולה ועליונה משלהם, וכדאיתא בחז"ל "אין גבור מתקנא אלא בגבור שכמותו" (ע"ז נה.), וע"כ באו ולחצום "להשכיחם תורתך" כדי לבטל את ישראל מחכמתם.

על פי זה יש לבאר מה שהתנגדו היוונים לעבודת הדלקת המנורה בפרט, דהנה ידוע מה שגילו לנו רבותינו ז"ל שהשפעת התורה שבע"פ בעולם

קנין י"א א"ב "בפלפול התלמידים" _____ קפט

באה דרך המנורה שבמקדש. והאריך בזה רבינו הנצי"ב זצוק"ל בהעמק דבר (ר"פ תצוה) וז"ל: "הענין בכל זה דיש לדעת דאור התורה שהוא תכלית המשכן ועיקר המשרה שכינה בישראל, בא בשפע על ידי אמצעות שני כלי קודש היינו הארון והמנורה. ונשתנו פעולותיהם, הארון בא ליעוד הדברות שבכתב וגם לצווי בקבלה בע"פ וכמו שכתבנו לעיל, ועדיין אין בזה כח הפלפול והחידוש, שיהא אדם יכול לחדש מעצמו דבר הלכה שאינו מקובל. ולזה הכח הנפלא שנקרא תלמוד, ניתן כח המנורה אשר נכלל בו שבע חכמות וכל כוחות הנדרש לפלפולה של תורה, וכל זה נכלל בכפתורים ופרחים, עד דאיתא בב"ר (צ"א, ט): רבי טרפון בשעה שהיה שומע דבר מתוקן היה אומר "כפתור ופרח", ושיח רבן של ישראל ללמדנו בא, שמה שתלמיד ותיק מחדש דבר טוב, הוא על ידי כח שנרמז בכפתורים ופרחים של המנורה, וע"כ בבית שני שרבו ישיבות והעמידו תלמידים הרבה להויות דאביי ורבא שהוא התלמוד, משום הכי נתחזק כח המנורה על ידי נס דחנוכה, והיינו דאיתא בברכות (דף נז.) הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה שנאמר (שמות כז, כ) "ויקחו אליך שמן זית" וגו', עכ"ל.

ומבואר בדבריו יסוד נפלא, שהשפעת המנורה התייחדה לכח הפלפול והחידוש בתורה שבע"פ, ומה שאדם יכול לחדש מעצמו דבר הלכה שאינו מפורש, בבחינת "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש", הוא מסוגל לכך אך ורק מכח כפתוריה ופרחיה של המנורה הטהורה שבמקדש.

ולפי דברי הנצי"ב זצ"ל דרכו של המהר"ל זצ"ל מאירה עד למאוד, שמפני שהיתה עיקר התנגדותם של היוונים כנגד חכמת התורה הקדושה ובפרט לחלק התורה שבע"פ, שכלל ישראל לומדים ומחדשים בתורה ומכריעים ההלכה מכח פלפולה של תורה שמאיר הקב"ה בלבם, ולכן רצו לבטל עבודת הדלקת המנורה, שדרכה הקב"ה מאיר את לבם של ישראל ופותח להם שערי הבנה בתלמודם. ועל כן כשנכנסו היוונים להיכל טמאו את כל השמנים, בכדי לבטל את מאור התורה הנשפע בהדלקת המנורה הטהורה, וכך יעלה בידם "להשכיחם תורתך" ר"ל.

קצ _____ תורה דיליה

ומאוד מדוקדק לפי זה לשון קדשו של הרמח"ל זצ"ל, שכתב "שהיו מתכונים להסיר ישראל מעבודת ה' וכו', ובפרט ענין המנורה לפי תיקוניה, שהיו הקטרוגים נגד ענינה, דמבואר שהתנגדו כנגד "ענינה" של המנורה, ולא רק כנגד עצם מעשה המצוה ומעשה העבודה של הדלקת הנרות במקדש.

הפלפול מועיל למנוע שכחת התורה

אפשר להמתיק עוד את הדברים, על פי מה שהביא בספר "להעיר להורות ולהשכיל":

אנו אומרים בנוסח תפילת על הניסים: "כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך". ויש לשאול מה יעשה מי שרוצה ללחום נגד התופעה של שכחת התורה?

איתא במסכת תמורה (דף יז ט): "אלף ושבע מאות קלין וחמורים, וגז"ש, ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבולו של משה. אמר רבי אבהו, אף על פי כן החזיר עתניאל בן קנז מתוך פלפולו".

כלומר, על ידי הפלפול אפשר להחזיר אף את מה שנשתכח מן התורה. וכן איתא במסכת ב"מ (דף פה:) אי משתכחה תורה מישראל מהדרנא לה מפילפולי.

וכמה נפלא לפי זה להבין את המטבע שטבעו חכמים בברכת התורה "וציונו לעסוק בדברי תורה", ופירש הט"ז זצ"ל (אור"ח סי' מז א') דהיינו שעוסק בפלפול ומשא ומתן של תורה.

צורת לימוד זו של פלפול באו היוונים להפקיע, כי רק על ידי גדיעת כח פלפול התורה שבבחינת "לעסוק בדברי תורה", יכלו הם להשכיח התורה רח"ל. ולכך ממשיכים אנו ואומרים: "וזדים ביד עוסקי תורתך".

ואולי לפי זה יש לפרש את מה שציוו היוונים, "כתבו לכם על קרן השור, אין לנו חלק באלוקי ישראל", כי "קרן השור" מרמז לכח הפלפול,

קנין י"א א ב בפלפול התלמידים" _____ קצא

וכמו שכתב הגר"א זצ"ל במשלי (יד, ד): "הלומדים בפלפול המה נקראים שוורים, כשור בעל קרניים. וזה שאמר "ורב תבואות" הוא בא מכח אותו תלמיד שהוא כשור בעל קרניים וחריף גדול בפלפול, כי הוא מקשה והוא מפרק, וממילא רווחא שמעתתא". עיי"ש.

על ידי הפלפול זוכה לחמשה קולות

עוד ראיתי מה שכתב החתם סופר זצ"ל (בדרשות) בגודל מעלת הפלפול, שהרי אמרו חז"ל במסכת ברכות (דף ו:): "אמר רב חלבו אמר רב הונא: כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות וכו', ואם משמחו מה שכרו? אמר רבי יהושע בן לוי זוכה לתורה שניתנה בחמשה קולות".

וביאר בזה החתם סופר זצ"ל, שהקב"ה נקרא "חתן", כפרש"י זצ"ל על הפסוק (כי תשא לא, יח) "ויתן אל משה ככלתו", והנהנה מסעודתו - היינו מתורתו, ואינו משמחו בפלפול שהקב"ה חדי ביה, עובר על חמשה קולות, אבל אם משמח את הקב"ה בפלפול, זוכה לחמשה קולות!

מהו "פלפול"?

אחר שהפלגנו במעלת פלפולה של תורה, יש לנו לברר מהו פלפול נכון, ומאיך מהו פלפול של הבל.

הגמרא במסכת נדרים (דף לח.) מביאה שרבי יוסי בר' חנינא סובר שלא ניתנה התורה אלא למשה רבינו ע"ה ולזרעו, שנאמר (שמות לד, כז-א) "כתב לך" - "פסל לך", ומשה רבינו ע"ה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל. שאלו רב חסדא שהרי מוכח מכמה פסוקים שהתורה ניתנה בשביל כל כלל ישראל, וכדכתיב (דברים ד, יד, ה ול"א) "ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם" - "ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים" - "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת". הגמרא מסיקה שאמנם התורה ניתנה לכלל, אך "הפלפול" ניתן אך ורק למשה רבינו ע"ה, והוא נהג בו טובת עין ושיתף בו את כל ישראל, ועליו הכתוב אומר (משלי כב, ט) "טוב עין הוא יבורך".

קצב _____ תורה דיליה

ומהו אותו פלפול שניתן אך ורק למשה רבינו ע"ה?

הראשונים על אתר התייחסו לכך, וז"ל רש"י זצ"ל (ד"ה פלפולא בעלמא):
"להבין דבר מתוך דבר". ובפירוש הרא"ש כתוב: שפלפול היינו "הבנה
וחרifות".

וכן ראיתי שבספר משנת חכמים כתב שפלפול הוא "הויכוח". ועל ידו
מתברר האמת.

על ידי הפלפול יכול לחבר כל חלקי תורה

ובנותן טעם להביא בענין זה את הסברו הנפלא של הגאון רבי זעליג
ראובן בענגיס זצ"ל, שהיה משרידי גאוני ליטא וגאב"ד ירושלים בפתח
ספרו "לפלגות ראובן" אשר הפליג בו בשבחה של שיטת הפלפול, ואלו
דבריו:

"ותורתנו הקדושה דכתיב בה "יקרה היא מפנינים", יש בה גם מסגולת
הפנינים אשר לבד יקרת כל מרגלית כשהיא לעצמה, עוד יעלו בערכם
בהתקשרם הרבה ביחד על ידי חוט של משי, ולפעמים גם בחוט פשוט
המאחד ומחזיק אותם והיו לאחדים לכבוד ולתפארת. ואין ערוך להחוט
עם הפנינים הנחרזים עליו יהיה איזה שיהיה, ובלבד שיהיה כוחו יפה
להחזיק את הפנינים היקרים לבל יפלו ולבל יתפרדו.

וכך היא דרכה של תורה, אשר זולת שכל ענין בפני עצמו כשהוא
מתבאר יפה הרי הוא כמו מרגניתא טבא שמרחיב את הלב ומרחיב את
העין, הנה בחפץ ה' למען צדקו להגדיל את התורה ולהאדירה הטביע בה
גם סגולה זו שיתאחדו ויתקשרו כמה ענינים נפרדים ומתחברים על ידי
חוטי הפלפול שזיכה אותם למשה רעיא מהימנא, והוא נהג בהם טובת
עין ונתנם לישראל, וכמו שכתוב במסכת נדרים (דף לה.) לא נצרכה אלא
לפלפולא של תורה".

וכעין זה מתבטא היה המשגיח רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל (לקט רשימות
חנוכה): הנה איתא בירושלמי (ראש השנה פ"ג ה"ה) "דברי תורה עניים במקום

קנין י"א א"א "בפלפול התלמידים" _____ קצג

אחד ועשירים במקום אחר", ועם כח הפלפול הם מתאחדים. כי מהו פלפול? קושיא עם תירוץ, ראייה עם חילוק, אגב אורחא קמ"ל, וסברא לסברא מצטרפת, ועל אותה הדרך סוגיא לסוגיא, ומסכתא למסכתא, כי באמצעות כח הפלפול כל התורה כולה נעשית מקשה אחת, מביאים ראייה מסדר קדשים למועד, וממועד לזבחים, הכל המשך אחד! ומבלעדי הפלפול, תורתו נעשית קרעים קרעים, ללא חיבור וסדר נכון!

"פלפול" דומה ל"פלפל"

יש המפרשים שתיבת "פלפול" היא מהשורש "פלפל", שטבע הפלפל שהוא חריף וחם, ומכח הפלפול, החריפות והחום מצויים בתלמידי חכמים, בכדי שיוכלו להקשות ולהתווכח, וכך להתחדד בתורה.

ומכאן הסיק הגאון רבי יהושע משה אהרונסון זצ"ל בעל הישועות משה שבדומה לפלפל החריף, אשר ממנו יש ליטול קורטוב בלבד בכדי לתבל את התבשיל, אבל אם ירבו ממנו יגרמו להקדחת התבשיל, כך יטעים הלומד את תורתו בפלפולו. וכעין זה היה אומר הגר"י מפאפא זצ"ל, שפלפול הוא כמו פלפל שאם אוכלים ממנו מעט הוא מועיל, אך המרבה ממנו יינזק.

לעתים יש לתרץ בדרך הפשט

כאן המקום להדגיש שישנו גם סוג של פלפול אשר יש להתרחק ממנו, וגדולי ישראל במשך הדורות כבר צווחו עליו ככרוכיא.

נציין בענין את הנהגתו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל שסלד מפלפול לשם פלפול, ופעמים הרבה כשהיה שומע לאחד שבונה בדבריו "גג על גג" מכח תמיהה בדברי הגמרא, היה אומר: הבה נראה אולי ואפשר לבאר את הדברים בדרך הפשט בלבד, ואם כן מפני מה לך כל זה?!

והאמת נראית לעיניים שלעיתים בונים פלפולים ארוכים וסבוכים, המיוסדים על קושיא שאין בה ממש. ולכן יש ליזהר כשבאים לפלפל בתורה שיהיה זה בדרך הנכונה.

ובזה נבין מה שמצינו שהרבה גדולי עולם יצאו בספרם נגד הפלפולים

קצד _____ תורה דיליה

שאינם לאמיתה של תורה, וראה מה שהאריכו בדבר זה המהר"ל זצ"ל, השל"ה הקדוש, השאגת אריה זצ"ל, וכן בספר אורחות צדיקים (שער התורה) ועוד.

שומה עלינו לדעת שהתועלת והמעלה הגדולה של ה"פלפול" הוא דוקא כאשר הינו מיוסד על אדני האמת והיושר. וזו הדרך המובילה לדרגת "ומתלמידי יותר מכולם".

